



# یادگیری تلفیقی

## رویکرد آینده‌تعلیم و تربیت

(( مریم فلاحي / دانشجوی دکترای تکنولوژی آموزشی ))

### اشاره

مفهوم آموزش دیگر مثل گذشته با خودکار و کاغذ و حفظ کردن مطالب همراه نیست. امروزه استفاده از فناوری در آموزش، روش آموزش را تغییر داده و نتیجه آن نیز ظهور روش‌های تدریس فناوری‌محور و مدل‌های یادگیری تلفیقی بوده است. از آنجا که فناوری‌های آموزشی به‌شدت رشد کرده‌اند و استفاده از فناوری در تدریس به رسمیت شناخته شده است، سبک‌های تدریس به سمت آموزش تلفیقی تکامل یافته‌اند و این جریان، دستاورهای شایان توجهی برای معلمان به همراه داشته است.

کلیدواژه‌ها: آموزش تلفیقی، دانش آموز، معلم، یادگیری

### چرا یادگیری تلفیقی؟

در این روش، آموزش نسبت به تدریس رودررو بهتر و کارآمدتر شده و ثابت شده است که روش‌های مورد استفاده به سطوح بالاتری از موفقیت دانش‌آموزان منجر می‌شوند. با ترکیب استفاده از تدریس رودررو و تدریس مجازی، دانش‌آموزان می‌توانند به‌صورت انفرادی کار کنند و زمان کافی برای آموزگار وجود دارد تا توجه خود را به کسانی معطوف کند که به حمایت شخصی نیاز دارند.

① تعامل دانش‌آموزان به‌دلیل تنوع بیشتر فعالیت‌ها در طول تدریس بالاتر است.

② دانش‌آموزان می‌توانند بر اساس سطحشان، از درس‌های متناسب با خودشان استفاده کنند.

③ یادگیری تلفیقی ظرفیت کاهش هزینه‌های مؤسسه‌های آموزشی را دارد (احمدی و نخستین روحی، ۱۳۹۳: ۷-۲۶).

### در دوره‌های یادگیری ترکیبی از چه فناوری‌هایی استفاده می‌شود؟

سیستم‌های مدیریت یادگیری، سیستم‌های پاسخگویی داخل کلاس، پلتفرم‌های یادگیری تطبیقی، تبلت‌ها، گوشی‌های هوشمند، تجزیه و تحلیل یادگیری و طیف ابزارها و فناوری‌های یادگیری ترکیبی، نه تنها متنوع

### یادگیری تلفیقی

یادگیری تلفیقی جدیدترین برنامه آموزشی در نظام‌های آموزشی، به‌منظور تأثیرگذاری در کلاس‌های درس است. از مدرسه‌ها گرفته تا دانشگاه‌ها، از این برنامه آموزشی برای کنار هم قرار دادن دنیای دیجیتال و تدریس کلاسی استفاده می‌کنند. در یادگیری تلفیقی معلم و دانش‌آموزان کلاس درس را به‌صورت حضوری برگزار می‌کنند. معلم کلاس را مدیریت می‌کند و کنترل کاملی روی مکان، زمان، مسیر و سرعت تدریس دارد. از فناوری (معمولاً رایانه‌ها یا تبلت‌ها) در این روش به‌عنوان راهی برای ایجاد تعامل بیشتر در کلاس استفاده می‌شود (اسمیت، ۲۰۱۳).

به‌طور کلی، یادگیری تلفیقی به موارد زیر اشاره دارد:

① برخی آموزش‌ها آنلاین است و در آن دانش‌آموزان بر مسیر و سرعت آموزشی که درگیرش هستند، کنترل دارند.

② برخی آموزش‌ها در کلاس درس معلم‌محور اتفاق می‌افتد.

③ آموزش حضوری و آنلاین مکمل هم هستند و یک محیط یادگیری یکپارچه را می‌سازند.



دانش‌آموزان متمرکز کند.

❧ در نظام یادگیری تلفیقی، فشار مستقیم کمتری بر آموزگار، برای ارائه آموزش، وجود دارد.

❧ آموزگار می‌تواند با آموزش مهارت‌های لازم برای استفاده از مطالب آنلاین و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان، به آن‌ها اختیار و آزادی عمل بدهد. این کار به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد در کلاس درس با سرعت‌های متفاوتی پیش بروند.

❧ محاسبه نمرات در بسیاری از موارد از طریق نرم‌افزاری سیستمی که آموزش از طریق آن ارائه می‌شود، به صورت خودکار انجام می‌شود و این باعث صرفه‌جویی در وقت آموزگار می‌شود.

### از کدام مدل یادگیری تلفیقی برای دانش‌آموزان استفاده کنیم؟

هرچه روش یادگیری تلفیقی رواج و اهمیت بیشتری پیدا کرده، مدل‌های متنوعی از آن نیز شکل گرفته و توسعه یافته‌اند. انتخاب یک مدل یادگیری تلفیقی که مناسب کلاس درس هر معلم باشد، به نیازهای یادگیرندگان آن کلاس بستگی دارد. شاید برخی دانش‌آموزان به توجه و رسیدگی بیشتری نیاز داشته باشند و برخی دیگر با برنامه درسی جلو بروند. در ادامه چهار مدل یادگیری تلفیقی معرفی می‌شود.

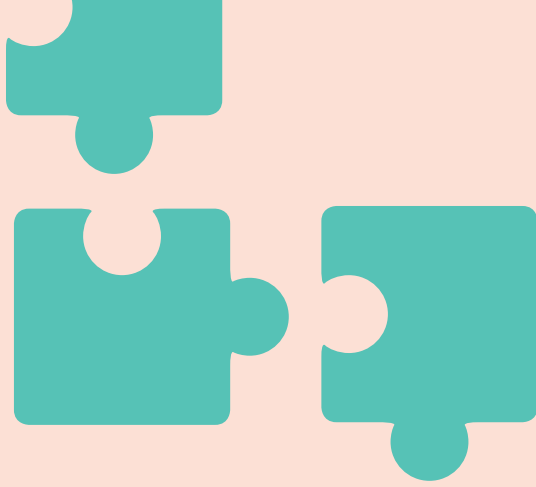
است، بلکه مدام در حال تغییر است. اما در کل، رایج‌ترین فناوری که در یادگیری ترکیبی استفاده می‌شود، همچنان ویدئو است. در برخی دیگر از دوره‌های یادگیری تلفیقی، معلمان ویدئو ضبط می‌کنند تا از آن به عنوان مواد آموزشی مکمل استفاده کنند. این ویدئوها برای کمک به دانش‌آموزان در مفاهیم چالش‌برانگیزتر یا فهم عمیق‌تر موضوع طراحی می‌شوند. از طرف دیگر، معلمان می‌توانند فیلم‌هایی برای آموزش طرز استفاده از نرم‌افزار یا ابزارهای دیگر برای دانش‌آموزان ضبط کنند که در کلاس‌های درس برایشان مفیدند.

### نقش معلم در نظام یادگیری تلفیقی چیست؟

محیطی آموزشی که یادگیری تلفیقی را با موفقیت اجرا می‌کند، باید به طور طبیعی دانش‌آموزان را به نشان دادن یادگیری مستقل، خودآموزی و خودنظم‌جویی تشویق کند. معلم قبل از معرفی راهبردهای یادگیری تلفیقی به دانش‌آموزان، باید برنامه اولیه‌ای اجرا کند تا به دانش‌آموزان اجازه دهد خودشان را با این روش سازگار و اعتمادبه‌نفس لازم برای هدایت این راهبرد یادگیری را کسب کنند.

❧ آموزگار در آماده‌سازی و ذخیره درس‌ها روی رایانه یا تبلت و تنظیم آسان مطالب برای فعالیت‌های کلاس درس قادر است.

❧ آموزگار می‌تواند تلاش خود را روی هدایت تجربه یادگیری



## مدل چهره به چهره

پلتفرم‌های آنلاین تکالیف و درس‌ها را دریافت می‌کنند. معلمان به‌عنوان تسهیلگر عمل می‌کنند و به دانش‌آموزان امکان می‌دهند در صورت نیاز به کمک بیشتر وارد پیام‌رسان آنلاین شوند. این مدل برای دانش‌آموزانی با بیماری‌های مزمن بسیار مناسب است که می‌خواهند فرایند یادگیری‌شان سریع‌تر از شکل سنتی آموزش پیش برود.

این مدل بهترین گزینه برای کلاس‌های درسی است که دانش‌آموزان آن در سطوح متفاوتی از مهارت و توانایی قرار دارند. همچنین، نزدیک‌ترین مدل یادگیری تلفیقی به آموزش سنتی است، چرا که بسیاری از کلاس‌ها به‌صورت چهره‌به‌چهره و حضوری هستند. آموزش آنلاین برای دانش‌آموزانی که عقب هستند ارائه می‌شود تا درس‌ها را کامل و در کلاس‌ها مشارکت کنند. مثلاً سؤالی را که در کلاس درس برایشان مطرح شده یا تکلیف کلاس را در خانه جست‌وجو کنند و انجام دهند. بدین صورت برای تسلط بیشتر بر موضوع درس زمان خواهند داشت.

## پیشنادهایی به معلمان برای اجرا و کاربرد بهتر یادگیری تلفیقی در کلاس‌های درس

❶ داشتن برنامه زمانی منظم برای استفاده از هر کدام از بسترهای حضوری و الکترونیکی.

❷ بهتر است یادگیری مشارکتی، روش‌های پروژه‌محور و یادگیری مسئله‌محور در یادگیری تلفیقی تجمیع شوند. زیرا این فعالیت‌ها می‌توانند جدایی معلم و دانش‌آموز را به حداقل برسانند و درک بهتری از برنامه درسی را موجب شوند.

❸ افزودن تعامل فعال برخط می‌تواند ادراک یادگیری دانش‌آموز، ارتباطات اجتماعی و لذت برخوردارگی از حمایت معلم را تقویت کند.

## مدل چرخشی

در این مدل، معلمان موقعیت‌های یادگیری متفاوتی را می‌سازند. با استفاده از ابزارهای یادگیری دیجیتال در موقعیت‌های چرخشی، معلم قادر خواهد بود بر زمان آموزش حضوری بر اساس نیازهای خاص دانش‌آموز تمرکز کند. در واقع معلم برنامه‌های درسی برای دانش‌آموزان درست می‌کند که در موقعیت‌های گوناگون، در انتقال از آموزش حضوری به آنلاین به کار بیاید. این مدل به دانش‌آموزان زمان و تمرکز را که برای درس‌های خاصی نیاز دارند می‌دهد و راه‌های متعددی برای تسلط بر آموزش به آن‌ها ارائه می‌دهد. مثلاً معلمی که به دانش‌آموزان دوره ابتدایی درس می‌دهد، می‌تواند آن‌ها را بر اساس سطح مهارت در خواندن و ریاضیات دسته‌بندی کند. گروهی که در خواندن خوب است، ممکن است در ریاضی خوب نباشد. در این صورت و در این مدل می‌توان زمان بیشتری برای آموزش حضوری مفاهیم ریاضی به این گروه اختصاص داد، پیش از آنکه برای آموزش خواندن چرخش به یادگیری دیجیتال داشته باشد.

## جمع‌بندی

گرچه روش‌های آموزش فناورانه و آنلاین، برای مشارکت و کنترل روند یادگیری دانش‌آموزان، شیوه‌های جدیدی به آن‌ها ارائه داده است، اما همچنان معلمان کلید موفقیت در تحصیل دانش‌آموزان هستند. پیش از اجرایی کردن مدل یادگیری تلفیقی، باید اهداف کلاس، تکالیف و خروجی‌های کلاس را مشخص کرد تا دانش‌آموزان با اهداف کلی آموزش همسو شوند. لازم به ذکر است، در صورت پیاده‌شدن و اجرانشدن موفق یادگیری تلفیقی، ممکن است از جنبه فنی معایبی وجود داشته باشد، زیرا این روش به‌شدت به منابع و ابزارهایی متکی است که امکان برنامه‌ریزی و ارائه یادگیری تلفیقی را فراهم می‌کنند. لازم است این منابع مستقل و مدرن باشند و پیاده‌سازی آن‌ها آسان باشد تا این تجربه یادگیری با موفقیت ارائه شود.

## مدل خودترکیبی

این مدل در دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها رایج‌تر است. یادگیرندگان این امکان را دارند که به وسیله کلاس‌های آنلاین، فراتر از برنامه دوره پیش بروند. دانش‌آموزانی که می‌خواهند کلاس‌های اضافی پیشرفته را بگذرانند، یا به موضوع خاصی علاقه نشان می‌دهند، انتخاب‌های خوبی برای یادگیری خودترکیبی هستند. این باید بر اساس اهداف و مهارت‌های شخصی دانش‌آموز تعیین و انجام شود.

## مدل برخط

در سمت دیگر مدل چهره‌به‌چهره، مدل برخط وجود دارد که تنها بر ارائه آموزش آنلاین تکیه دارد. دانش‌آموزان در جاهای دوری قرار دارند و با

منبع

۱. احمدی، غلامعلی. نخستین روحی، ندا (۱۳۹۳). بررسی تمایز یادگیری تلفیقی با یادگیری الکترونیکی و یادگیری سنتی (چهره به چهره) در آموزش ریاضی. (۳۳).  
2. Smith, N. V. (2013). Face-to-face vs. blended learning: Effects on secondary students' perceptions and performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 89, 79 – 83.